

חוברת מידע בנושא ירושות וצוואות

כל האמור בחוברת זו הוא בבחינת מידע כללי בלבד.
אין באמור בחוברת זו משום המלצה, חוות דעת משפטית,
ייעוץ משפטי או תחליף לכך.

בתי הדין הרבניים פועלים לפי הדין ונוהגים בהתאם לנהלים
ולהנחיות פנימיות.

בכל מקרה של סתירה בין האמור בחוברת זו לבין הוראת
הדין או נוהל או הנחיה פנימית – הוראת הדין, הנהל או
ההנחיה גוברים.

על כל שאלה ועניין העולה בה, ניתן לפנות לייעוץ אצל עורך
דין או טוען רבני.

החוברת נכתבה בלשון רבים ומופנית לשני המינים.

עריכה: יעל ירמיהו – מרכזת בכירה, ארגון ושיטות עבודה
מועד פרסום: סיוון התשע"ט – יוני 2019

בחברת זו

- 3 בתי הדין הרבניים
- 4 הליך מתן צו ירושה או צו קיום צוואה
- 10 צו ירושה
- 13 כתיבת צוואה
- 15 צו קיום צוואה
- 18 יצירת קשר ופניות הציבור

בתי הדין הרבניים

מערכת בתי הדין הרבניים היא יחידת סמך עצמאית במשרד לשירותי דת.

סמכויות

לבית הדין יש סמכות מקבילה לזו של הרשם לענייני הירושה במקרים של ירושות וצוואות לפי סעיף 155 (א) לחוק הירושה, אם כל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו בכתב הסכמתם לכך.

אופן הפעולה של בית הדין

בית הדין פועל בדרך כלל בהרכב של שלושה דיינים. אפשר לדון בדין יחיד במקרים בהם יש הסכמה בין הצדדים או במקרים שלא על ריב המותרים לפי החוק.

בית הדין הגדול לערעורים בירושלים הוא ערכאת הערעור על החלטות בתי הדין האזוריים.

בראש מערכת בתי הדין עומד נשיא בית הדין הגדול לערעורים. מתוקף החוק, יש בידי סמכויות שונות לגבי הפעילות של בתי הדין.

פריסה ארצית

ברחבי הארץ פרוסים אחד עשר בתי דין אזוריים ושתי שלוחות – בעיר אילת ובעיר אריאל. הנהלת בתי הדין אחראית על סדרי המנהל בבתי הדין: תקציב, כוח אדם, דיור, מחשוב וצידוד.

הליך מתן צו ירושה או צו קיום צוואה

לבית הדין יש סמכות מקבילה לזו של רשם הירושה בענייני ירושות וצוואות.

סמכות זו תקפה בשלושה מקרים:

- המוריש הוא יהודי.
- קיימת הסכמה בכתב בין היורשים על פי דין או הזוכים לפי הצוואה לגבי סמכות השיפוט של בית הדין הרבני.
- קיימת הסכמה בין היורשים על פי דין או הזוכים לפי הצוואה לגבי חלוקת הרכוש.

אם המוריש לא יהודי או אם אין הסכמה בין הגורמים המעורבים, יש לפנות לרשם הירושה.

לתשומת ליבכם, כדי למנוע כפילויות שיביאו לעיכובים ולתשלום אגרות כפולות, לפני פתיחת תיק בנושא צו ירושה או צו קיום צוואה, בדקו באתר האינטרנט של רשם הירושה האם הוגשה בעבר בקשה בנושא אל הרשם או בית הדין הרבני.

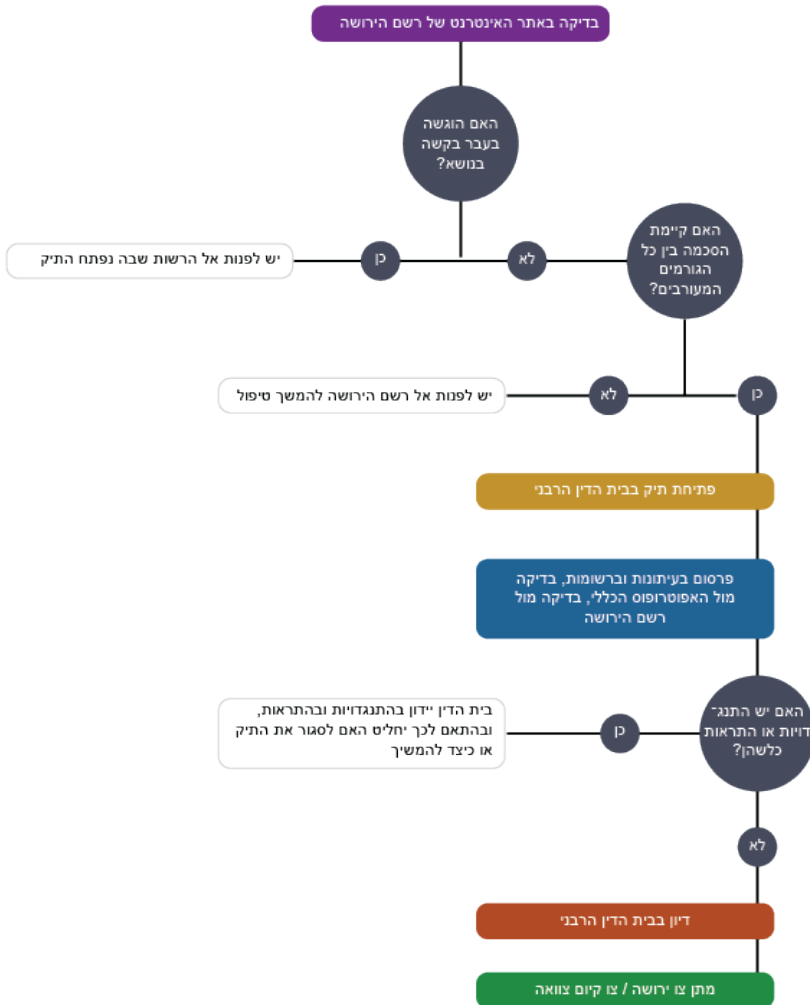
אתר הרשם לענייני ירושה:

<https://inheritance.justice.gov.il/RashamYerusha/#/home>

אתר רשם הירושה מעודכן החל משנת 1998.

תרשים הליך מתן צו ירושה או צו קיום צוואה

ייצוג בבית הדין

יש שתי אפשרויות לייצוג בבית הדין:

1. ייצוג עצמי – ברוב המקרים של בקשות לצווי ירושה וקיום צוואה הייצוג הוא עצמי.
2. ייצוג על ידי עורך דין או טוען רבני – במקרים חריגים נדרש ייצוג על ידי עורך דין.

בהיעדר יכולת כלכלית לשכור ייצוג מקצועי, ניתן לבקש סיוע משפטי. לצורך בקשה לסיוע משפטי ולבירור תנאי הסיוע, יש לפנות ללשכה לסיוע משפטי בטלפון 076-5300899 או באתר האינטרנט: www.justice.gov.il

נוכחות בדיונים

יש להגיע לבית הדין לדיונים בעניינכם במועד שנקבע. לשינוי מועד דיון שנקבע – יש להגיש בקשה לשינוי מועד דיון אל מזכירות בית הדין.

פתיחת תיק בבית הדין הרבני

פתיחת התיק תבוצע במזכירות בית הדין הרבני (בקרוב תתאפשר הגשה ופתיחת תיק מרחוק).
לאחר פתיחת התיק במזכירות, ניתן לשלוח מסמכים או בקשות באמצעות דואר אלקטרוני או פקס, או למסור את המסמכים בבית הדין הרבני באזור מגוריהם.

הליך פתיחת תיק

מומלץ לשמור עותק של החומר המוגש למזכירות בית הדין.

1. חתימת כל היורשים על פי דין או הזוכים לפי הצוואה על טופס הסכמה לסמכות שיפוט של בית הדין הרבני. הסכמת כל הגורמים המעורבים לסמכות השיפוטית של בית הדין הרבני היא תנאי לפתיחת התיק.

לתשומת ליבכם, אם מי מהיורשים על פי דין, יגיש התנגדות לקיום הצוואה, אז גם היורשים החוקיים שלא רשומים בצוואה כזוכים בעיזבון, חייבים לחתום על טופס ההסכמה.

2. מילוי טופס בקשה בהתאם לנושא. אפשר לקבל את הטפסים במזכירות בית הדין או להדפיסם באמצעות אתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים בכתובת:

https://www.gov.il/he/Departments/General/forms_rbc

לתשומת ליבכם,

- יש לחתום על טופס הבקשה בפני מזכיר בית הדין או סגנו או בפני כל מי שמוסמך לפי החוק לחתום בפניו על תצהיר - עורך דין או טוען רבני, אם מגיש הבקשה לא מופיע בעצמו במזכירות.
- אפשר לפתוח תיק רק על ידי אחד מהיורשים / הזוכים לפי הצוואה.

3. צירוף מסמכים נלווים

- צילום תעודת הזהות של המבקשים עם ספח מעודכן.
- תעודת פטירה מקורית או הצהרת מוות, לאימות פטירתו של המוריש ושל כל אדם אחר שיש להוכיח את פטירתו ואת זמן מותו, מאושרת כדין.
- צוואה מקורית (במקרה של צו קיום צוואה).
- מסמכים תומכים בבקשה בהתאם לסעיף 14 לתקנות הירושה, תשנ"ח – 1998.
- ייפוי כוח למייצג - אם אתם מיוצגים על ידי עורך דין או טוען רבני.

4. תשלום אגרה.

תשלום אגרות

אגרת פתיחת תיק

בעת פתיחת תיק בבית הדין הרבני, יש לשלם אגרה בהתאם לחוק.

קיים פטור בתיקי ירושה אם הנפטר הוא חלל צה"ל או נפגע פעולות איבה (בהתאם לתקנות הירושה, אגרות בתי הדין הדתיים, תשנ"ט – 1999).

תעריפי האגרות מפורטים באתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים. אפשר לשלם את האגרה באמצעות כרטיס אשראי או באמצעות שובר בבנק הדואר.

במקרים חריגים יתאפשר תשלום במזומן במזכירות בית הדין.

בעתיד הקרוב יתאפשר תשלום אגרה בשרת התשלומים הממשלתי או בעמדות המידע בבתי הדין.

לתשומת ליבכם, אי אפשר לשלם באמצעות המחאה אישית (צק) מלבד המחאת מייצג.

אגרת פרסום בעיתונות

בכל פתיחת תיק בענייני ירושה או צוואה חלה חובת פרסום בעיתונות. בית הדין הרבני מסייע בפרסום עבור המבקשים, אך יש לשלם את עלות הפרסום בבנק הדואר בשובר לפקודת העיתון. את שובר התשלום יש למסור למזכירות בית הדין בעת פתיחת התיק.

צו ירושה

אם אתם זכאים לחלק בירושה של קרוב משפחה שנפטר, אתם יכולים להגיש בקשה למתן צו ירושה בבית הדין הרבני.

בית הדין הרבני ייקבע מי הם יורשי המנוח לפי הדין ומה חלקו היחסי של כל יורש בעיזבון.

לגבי נכסים הנמצאים בשטח יהודה ושומרון – אחרי קבלת צו ירושה, יש לבקש ממזכירות בית הדין לפנות לבית הדין באריאל בבקשה לאשרר את הצו על מנת לממש אותו.

כמו כן, בסמכות בית דין רבני באזור (כיום באריאל) לתת צווי ירושה וצוויים לקיום צוואה כמו הסמכויות הנתונות לבית דין רבני בישראל, זאת בהתייחס גם לנכסים הנמצאים מחוץ לקו הירוק.

לתשומת ליבכם, אם אחד מהיורשים נפטר לפני שניתן צו ירושה, מומלץ להוציא תחילה צו ירושה או צו קיום צוואה על עיזבון היורש.

שלבי הליך מתן צו ירושה

1. פתיחת תיק וקביעת מועד לדיון.
2. תשלום באמצעות שובר בבנק הדואר עבור עלות הפרסום בעיתון ועבור פרסום ברשומות – מבוצע על ידי המבקשים.
3. עדכון רשם הירושה והאפוטרופוס הכללי על הגשת הבקשה – מבוצע על ידי מזכירות בית הדין.
4. פרסום בעיתונות (עיתון יומי ישראלי) וברשומות על הגשת הבקשה – מבוצע על ידי מזכירות בין הדין או על ידי המבקשים.

5. דיון בבית הדין הרבני

- על כל היורשים להגיע לדיון (אלא אם כן היורש נתן הסכמתו לסמכות בית הדין ועשה קניין, במקרים המתאימים, בפני בית דין רבני אזורי שבמקום מגוריו או כל מקום אחר המוכר לבית הדין לצורך כך).
- יש להביא לדיון שני עדים גברים המכירים את המנוח והיורשים, אך אינם קרובי משפחתם או קרובי משפחה זה לזה.

6. מתן צו ירושה

- יש להמתין לתשובת האפוטרופוס הכללי עד 45 ימים ממועד הגשת הבקשה לפני מתן צו ירושה.
- יש להמתין 14 ימים ממועד הפרסום בעיתונות וברשומות לפני מתן צו ירושה.

ויתור על ירושה

כל אחד מן היורשים רשאי לוותר על חלקו אם עדיין לא ניתן צו ירושה. לצורך כך, יש לחתום על טופס הקנאה וקבלת סמכות.

קטין לא רשאי לוותר על חלקו בירושה. במקרה של קטין, בית הדין יפעל בהתאם להלכה ולהנחיית האפוטרופוס הכללי.

המצאת צוואה

אם נמצאה צוואה לאחר פתיחת תיק לבקשת צו ירושה – ייסגר תיק הבקשה לצו ירושה ויפתח תיק בקשה לצו קיום צוואה (ללא תשלום אגרה נוסף).

התנגדות למתן צו ירושה

אם המתנגד הוא אחד הנוגעים בדבר ולא הביע הסכמתו בכתב יד לסמכות בית הדין – בית הדין ידון בהתנגדות וההליך יימשך בהתאם להחלטת בית הדין.

תתכן גם התנגדות של הרשם לענייני ירושה, האפוטרופוס הכללי או אחד אחר התובע חלק בירושה.

כתיבת צוואה

כל אדם רשאי לכתוב צוואה ובה הוראות לגבי מה שייעשה בעיזבונו. אפשר להפקיד את הצוואה למשמורת אצל רשם הירושות, אך בכל מקרה, הצוואה החוקית האחרונה היא הקובעת.

אישור צוואה מחיים

בקשה לאשר נוסח צוואה, שבה אדם מצווה את נכסיו בעודו בחיים. צוואה זו מאפשרת למצווה לסדר צוואה מבלי שתסתור את דיני הירושה על פי ההלכה. אפשר לכתוב צוואה גם בפני בית הדין הרבני.

צוואה בכתב יד

אפשר לערוך צוואה בכתב יד, וזאת על ידי כתיבת מסמך שבו קובע המצווה מה הוא רוצה לעשות ברכוש שלו לאחר פטירתו. על המצווה לכתוב את כל צוואתו בכתב יד, לחתום בסופה בחתימת ידו ולרשום את תאריך עריכת הצוואה.

צוואה בעדים

צוואה בעדים חייבת להיות כתובה – בכתב יד או מודפסת, ויש לציין על גביה תאריך. על המצווה להצהיר בפני העדים על הצוואה ולחתום עליה בפניהם. העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על גבי הצוואה, שהמצווה הצהיר וחתם בפניהם.

צוואה בפני רשות

אפשר להגיש צוואה לגופים המוגדרים בחוק כ"רשות" או לבוא ולומר צוואה בעל פה בפני ה"רשות".

לפי החוק, צוואה בפני רשות אפשר לערוך בפני דיין או שופט, רשם של בית משפט, רשם לענייני ירושה או בפני נוטריון.

צוואה בעל פה

אפשר לערוך צוואה בעל פה במקרים הבאים:

- המצווה נוטה למות.
- המצווה רואה את עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, כנוטה למות.

צוואה בעל פה תימסר על ידי המצווה לשני עדים, השומעים את דבריו.

בסמוך ככל האפשר לשמיעת הצוואה, יחתמו העדים על זיכרון דברים שכולל את דברי המצווה, היום והנסיבות לעשיית הצוואה. זיכרון הדברים יופקד אצל רשם הירושה.

צוואה בעל פה בטלה כעבור חודש ימים, לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו את עשייתה, והמצווה עודנו בחיים.

צו קיום צוואה

אם אתם זכאים לחלק בעיזבון לפי צוואה של אדם, אתם יכולים להגיש בקשה למתן צו לקיום צוואה בבית הדין הרבני.

בית הדין הרבני ייתן תוקף לצוואה שהותיר אדם שנפטר, ובהתאם לה ייקבע את זהות הזוכים וחלקם בעיזבון.

לגבי נכסים הנמצאים בשטח יהודה ושומרון – אחרי קבלת הצו לקיום צוואה, יש לבקש ממזכירות בית הדין לפנות לבית הדין באריאל בבקשה לאשרר את הצו על מנת לממש אותו. כמו כן, בסמכות בית דין רבני באזור (כיום באריאל) לתת צווי ירושה וצוויים לקיום צוואה כמו הסמכויות הנתונות לבית דין רבני בישראל, זאת בהתייחס גם לנכסים הנמצאים מחוץ לקו הירוק.

שלבי הליך מתן צו קיום צוואה

1. פתיחת תיק וקביעת מועד לדיון.
2. תשלום עלות הפרסום בעיתון ופרסום ברשומות – מבוצע על ידי המבקשים.
3. עדכון רשם הירושה והאפוטרופוס הכללי על הגשת הבקשה – מבוצע על ידי מזכירות בית הדין.
4. פרסום בעיתונות (עיתון יומי ישראלי) וברשומות על הגשת הבקשה – מבוצע על ידי מזכירות בין הדין או על ידי המבקשים.
5. דיון בבית הדין הרבני

- על כל היורשים להגיע לדיון (אלא אם כן היורש נתן הסכמתו לסמכות בית הדין ועשה קניין, במקרים המתאימים, בפני בית דין רבני אזורי שבמקום מגוריו או כל מקום אחר המוכר לבית הדין לצורך כך).
 - יש להביא לדיון שני עדים גברים המכירים את המנוח והזוכים לפי צוואה, אך אינם קרובי משפחתם או קרובי משפחה זה לזה.
6. מתן צו קיום צוואה
- יש להמתין לתשובת האפוטרופוס הכללי עד 45 ימים ממועד הגשת הבקשה לפני מתן צו קיום צוואה.
 - יש להמתין 14 ימים ממועד הפרסום בעיתונות וברשומות לפני מתן צו קיום צוואה.

ויתור על עיזבון

- כל אחד מן הזוכים לפי צוואה רשאי לוותר על חלקו אם עדיין לא ניתן צו קיום צוואה. לצורך כך, יש לחתום על טופס הקנאה וקבלת סמכות.
- קטין לא רשאי לוותר על חלקו בעיזבון. במקרה של קטין, בית הדין יפעל בהתאם להלכה ולהנחיית האפוטרופוס הכללי.

הסכמה לקיום צוואה של יורש

- ייתכנו מקרים שבהם בית הדין עשוי לדרוש הסכמה של יורש אחר על פי דין, שאינו כלול בצוואה, לקיום הצוואה.

צוואה לבני זוג בלבד או לחלק מהילדים

אם הנפטר או הנפטרת היו נשואים עם ילדים, והותירו צוואה לבן / בת הזוג בלבד או רק לחלק מהילדים – בית הדין עשוי לדרוש את הסכמת כל ילדי הנפטר או הנפטרת. אם אחד מהילדים לא בחיים, עשוי בית הדין לדרוש את הסכמת צאצאיו.

צוואה כאשר אין ילדים

אם הנפטר או הנפטרת היו נשואים ללא ילדים והותירו צוואה – בית הדין עשוי לדרוש את הסכמת הוריהם. אם אחד מהם לא בחיים, בית הדין עשוי לדרוש את הסכמת אחיהם. אם אחד האחים לא בחיים, בית הדין עשוי לדרוש את הסכמת הצאצאים של האח הנפטר.

התנגדות למתן צו קיום צוואה

אם המתנגד הוא אחד הנוגעים בדבר ולא הביע הסכמתו בכתב יד לסמכות בית הדין – בית הדין ידון בהתנגדות וההליך יימשך בהתאם להחלטת בית הדין.

תתכן גם התנגדות של הרשם לענייני ירושה, האפוסטרופוס הכללי או אחד אחר התובע חלק בירושה.

יצירת קשר ופניות הציבור

עיון בתיק משפטי

באפשרותכם לקבל מידע על אודות התיק המשפטי שלכם, המתנהל בבית הדין באמצעות –

1. פנייה למזכירות בית הדין הרבני בו מתנהל הדיון בעניינכם.
2. אתר מידע אישי לצדדים בכתובת <https://sides.rbc.gov.il>
- לפני הכניסה לאתר, עליכם לקבל קוד סודי במזכירות בית הדין שבו מתנהל התיק בעניינכם.
3. מרכז מידע ארצי *5889

פניות בנושא חופש המידע ונושאים מנהליים

לקבלת מידע כללי או להגשת תלונה הקשורה למזכירות בית הדין, אפשר לפנות לממונה על פניות הציבור והעמדת מידע לציבור באמצעות –

1. דואר אלקטרוני panatz@rbc.gov.il
2. פקס 073-2629390
3. דואר: הנהלת בתי הדין הרבניים, רחוב כנפי נשרים 22, ת"ד 34500, ירושלים 91342
4. אתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים www.rbc.gov.il

פניות בנושאים שיפוטיים

תלונות בנושאים הקשורים לשופטים, לדיינים ולאופן ניהול ההליך השיפוטי
בעניינכם אפשר להגיש לנציב תלונות הציבור באמצעות –

1. דואר אלקטרוני shoftim@justice.gov.il
2. טלפון 02-6595511
3. פקס 02-6595516
4. דואר: נחום חפצדי 5, בית עופר, גבעת שאול, ירושלים

רשימת בתי הדין הרבניים

שם בית הדין	כתובת	ת.ד.	דוא"ל
אילת	שדרת התמרים 3		
אריאל	יהודה 15	25	ariel@rbc.gov.il
אשדוד	מנחם בגין 7	1110	ashdod@rbc.gov.il
אשקלון	בן גוריון 19	9190	ashkelon@rbc.gov.il
באר שבע	התקווה 4	93	beersheva@rbc.gov.il
חיפה	העצמאות 24	248	haifa@rbc.gov.il
טבריה	ריב"ז 16	51	tiberias@rbc.gov.il
ירושלים	עם ועולמו 4	34380	jerusalem@rbc.gov.il

netanya@rbc.gov.il		ברקת 3	נתניה
petachtikva@rbc.gov.il	533	שפיגל 6	פתח תקוה
zfat@rbc.gov.il	1300	ויצמן 6	צפת
rehovot@rbc.gov.il	1054	בנימין 4	רחובות
telaviv@rbc.gov.il	61162	דוד המלך 33	תל אביב
supreme@rbc.gov.il	1033	אהליאב 5, ירושלים	בי"ד הגדול לערעורים